

ФАКТ, ҲАДИСА, ТЭФСИЛАТ, ШАРҲ

Онлар 150 илди ки, тә'ғиб олунурлар

Лакин бу, Бақыда топланты кечирмәјә мане олмур

Тејмур МАҲМУДОВ,
Рапорт

Дејрләр ки, онларын ән ұмад мәсәди дунја дилларинин узви суәтәдә бирлигнә напл олмагдыр. Бу бирлик мухтәсәр ағламда ваһид дунја дәвлатинә апаран чыгыры муәјјан етмәлидир. Мәрәмләр чох јашыдыр, чазибәдәрдыр, һуманист принсипләрә там чаваб верир (јери кәлмишкән, һансы динни, тәрғитин, тәлимни, партијаны, хырда дәрһон мәрәни пис олуб ки?).

Амма 150 илдир ғырылырлар, инчидилрләр, дунјанын һәр јеринә сәләтибилрләр ки, бир иш көрә четиндир, ди кол, һеч һоја напл олмайбылар. Ким билр, бәлкә дә бу улви мәсәдди онлар јашадан (ва һәлә 150 ил дә бундан сонра јашадач?)! Сәһбәт бәһаилордан кедир. Сәһбәт Бәһауллаһын ардычыларындын, онларын бир күнлүк һәјатындан бәһе едир.

Бәһаиләр һаггында нә билirik?

Бу күн дунјада јашајан бәһаиларин үмуми саяы һаггында дәгиг фикир сәјләмәк, ән азы она көрә четиндир ки, гаршылыгы мәнбәләр бир-бирини әсәслы суәтәдә инкар едир. Рәсми информәсија мәнбәләри 6 миллон инсан олгунун бәһаи тә'лиминә е'тигәд етдијини ирәли сурурса, бәһаиларин өзләри бу рәгәмин мо'тәбарлијинә шүбһә илә јанашыр вә дунјада 8 миллон нәфәрин бәһаи һәјәт тәрзи јашадығыны көстәрирләр. Ортаг нәтичәјә кәлмәји четинләшдирән бир амил дә одур ки, күн әрзиндә бәһаиларин сырасы мин нәфәрин һесабына сыхлашыр.

Мә'лумат хәтиринә дәрәк ки, 400 нәфәр Азәрбајҗан вәтәндашы артыг өзүнү бәһаи һесаб едир вә бәһаиларин мүгәддәс китабы - "Китаби Әгдәс"ә инаныр, орада јазыланларә јаваш-јаваш әмәл едир. Бу китаб инсанларә китабән јазылыб вә китабын һәр јени мәтнин "Е" кәлмәси илә башлајыр ("Е" ешг дијарынын сәкиһләри), "Е" гардашым" вә с.). Гәрибә көрүнсә дә, бәһаиләр бәлә бир һуансы дин тарихиндә јекәнә һал кими јәләмә вермәјә чәһә едирлар ки, "Китаби-Әгдәс" шүхсән Бәһауллаһын өзү тәрәфиндән, онун дигтәси илә јазылыб.

Јахын вахтларә гәдәр јерли бәһаи ичмәси илә сәтһи әләгәләр сахламыш бир танышыма бу "чәннәт сәкиһләри"ндән јазмаг истәјими билдирдикдә, ондан бир сыра "горујучу" тә'лиматлар алмалы олдум. Әввәлә, бәһаиләрлә сәһбәт заманы мәни нә мәрәгләндирдырдыса, үзә вурмалшы, ичимдә сахламалыјым. Әбәс јәрә баш ағрытмаға, шүбһә ојатмаға нә еһтијач? Биләндә ки, "тәәсубкешларданам", өзләри бәһаи тә'лимийә бағлы нә варса,

јерли-јатағлы һамысыни мәнә даныша-чагдылар. Бир дә ки, гәзет ичисси олгуну гәтијән билдирмәәлијидим. Мә'лум мәсәләдир, Бақынын гағалы дини ичмәләри мәбуат васитәләриндән мүмкүн гәдәр аралы дурмаға үстүлүк верирләр.

Бәһауллаһ дејир: "Бүтүн инсанлар ваһид аиләнин үзәлоридир. Бу идејанын дәнмәз чарчылары илә үзбәсүрәт таныш олмаг үчүн пәјтахтын мәркәзи күчләриндән бириндәки мәнзилә - бәһаиларин топланшығы јерли ичмәја јолланырам. Дејим ки, јол боју хәләлимдә тәркидунјалыг вә мүкәммәл бир мәнзәрә чанландырмышым - гадынларын вә мүасир атрибутларын олмадығы бир мәнзәрә. Дүјү вә интуисияларә рәгәмин елә фикирләширдим ки, бу еһтијатлы ұнанда халча үзәриндә әјләшән, ағыр-ағыр тәсбәһ чевирәрәк Аллаһ вә әбәди шәјәр бәрәсиндә мәһрәм дүшүнчәләрә гәрг олмуш мо'минләрлә растлашацағам. Бәһаи һәјәт тәрзи һаггында муәјјан билкинин олмамасы мәндә бу гәнаәти јаратмышды. Анчаг...

Дәрс

Гапыны аралајыб мәнзилин ичәрисинә дахил олан кими бүтүн тәсәвүрләрим алт-үст олду. Гәдим пәјтахт ме'марлығынын јашары нумунәси олан бинанын һүндүр тағлы мәнзилинә әсл интеллектләр топлашылар. Отағын бүтүн көрүнүш күман етдијим мистик әһвал-руһијәјә әсла ујғун кәлмир. Халча үзәриндә дејил, стулда әјләшмиш интеллектләр - ханымлар вә чәнаблар мейрибанчасына сәһбәт едирләр. Рус вә инкилис дилләриндә кедән сәһбәтин мөвзусу бәһаилордә гадын вә киши мүнәсибәтләрини әһәтә етмишди. Сағгаллы бир оғлан чылғынчасына исрар едирди ки, һәввә әвладлары һеч бир мәсәләдә кишиләрә күзәштә кетмәмәли, әз һалал тағларыны кеч-тәз тәләб етмәлидирләр. Архада әјләшмиш (стулларын дүзүмү отағы салоһа бәһзәдир) орта јашлы бир гадын һәвәслә онун дедикләрини туркијәли вәтәндаша тәрчүмә едирди. Сонра көрәндә ки, архадашын фикри ајры јердәдир, о, бу хейршәһ миссиясындаһн әл чәкмәли олду.

Он беш-ијирми нәфәрин јығышыдығы бу даирәдә азәрбајҗанлылар аз көзә дејир. Отағын көркәминдә нә варса, Гәргә үслубундан хәбәр вериди. Кейимләр дә фәргленир, данышыр тәрзи дә. Сәһбәтләр дә башга чүрдүр. Сәһбәтләр елә мәрәја јөнәлиб ки, аз галыр бәһаи тә'лими-

нин Иранда интишар тағдығына шүбһә едәсән. Китаб рәфиндә көһнә бәһаиларин фотосәкилләри, рус, инкилис вә Азәрбајҗан дилләриндә "Сирли сөзләр", "Аллаһын јени ерасы" вә с. адлы китаблар дүзүлүб. Сағгаллыдан сонра стулу тәрси-нә чевирәрәк отурмуш оғлан данышыр. Узун бирчәкәли ону рус декабристләринә бәһзәдир. Дедикләринин, харичи го-нағлар тәрәфиндән асан баша дүшүлмәси

хош дәгигәләрди. Узун бирчәкәли оғлан үрәјини бошалаһндан сонра бәһаиларин һамысы бриликдә Аллаһа дуа етмәјә башладылар. Бир пакистанлы тәләбә (Аллаһ билир, бәлкә дә һиндистанлыдыр) әлиндәки китабчадан инкилисчә дуа охујур, га-ланлары исә мүгәсирләр кими башларыны ашағы дикрәк онун дедикләрини до-дағалты тәкрар едирдиләр.

Бәһаусән, јохса јох

Ән ахырда Аллаһа шүкүрләр едиләндән сонра дәрс гуртарды. Јашлы бир гадын (санки орада әјләшәнләрин мө'нәви анасы иди) тәклиф етди ки, тә'чили иши оланлар, һараса тәләсәнләр бујуруб кедә билрләр. Гаганлары исә топлантын давамында иштирак едечәкләр. Гыса фәсилә заманы бәһаиләр ики бир-үч бир отагда кәзишмәјә, чәј ичмәјә башладылар. Мәрәғлыдыр ки, тәзә адам көрән кими бәһаи олуб-олмадығыны сорушурдулар.

Јерли руһани Мәһфилиндә (ибти-даи бәһаи груму) фәал бәһаиларин һәрәсинә бир иш тапырылды. Мәсәлән, Есмира едәдә охумаг үчүн мәнә бир нечә китаб верди. Ајшоша исә мәнзилә ичкикдә бәһаичилик бәрәдә әтрафлы сәһбәт етмәјә башлады. Әввәлчә бәһаи сырларына гәбулдан вә "үмүмдунја дини"ни гәбул етмәјин вә-чибијиндән данышды. Гәбул гадалары фантастик дәрәчәдә сәдәдир. Јерли руһани Мәһфилә үзв олмагдан өтрү ев ұнананыны сахламаг кифәјәтди ки, мүхтәлиф мәрәсимләр ичра олунаркән, харичәдән бәһаи бачы-гардашлар колән заман вә бәһаи тәғвими бајрамларында сәни ағтарыб тала билсинләр. Ајшоша буну "демократик гәбул гадаласы" адландырды вә хәтирләтди ки, әвәләр мөвчуд олмуш "карточка" системи инди јерли-дубли јығышдырылыб.

Ајшошаја 20-дән артыг јаш вермәзсән. Мә'сум чәһрәси санки онун һеч заман күнаһ ишләр тутмајацағына гәти зәманәт верир... Онун бәһаи сырларына гәбул едилмәси илыг октябр күнләринин бириндә баш вериб. Ајшоша достлары илә күчәдән өтәндә јарыш башлајыр вә о, јарышдан далдәланмаг үчүн өзүнү јарым-ганлыг блокларын биринә верир. Елә бу дәмдә јахынлыгдағы мәнзилләрин бириндән (јерли бәһаи ичмәсынын топланшығы индики отагдан) хош мәрәсим сәдалары кәлир. О, өзүнү топлајыб гапыны дејур, ичәри - бәһаи ичмәсына дахил олур... Вә Ајшоша көзүнү бир дә онда ачыр ки, о, артыг бәһаидир.

Башлыча вәзифә

Бәһаинин гаршысында дуран башлыча вәзифә дуа охумагдан ибарәтди. Бәһаи дуалары сәјсәз-һесабыздыр. Амма Бәһауллаһ үч хусуси дуа өзбәрләмәји мәсләһәт көрүб ки, күн әрзиндә онлардан бири һөкмән охунмалыдыр. Гәрибә чәһәт бурасындадыр ки, онлары намаз гылмағла вә јахуд килсәдә Исанын тәсвири өнүндә дәјанмағла да охумаг олар. Бәһаиләр дә мүсәлманлар кими оруч тутурлар. Ич-ри тәғвимиңдән фәргли олараг, бәһаилордә оручлуг ајы өз јерини дәјишимир.

Бәһауллаһын "Китаби-Әгдәс"дә ишарә вурдуғу "Дунја гануну" планы дунјанын бүтүн чоғрафи сәдләрини рәдд едир, анчаг космополит принсипләр күдүр. Гунна көрә, куја елә вахт кәләчәк көрә, инсанлар һеч бир дәвләт-филян танымајацағлар. Бәһаи инзибати бөлкүсү дә бу идејанын әтрафиндә гурулуб. Илкин бөлкүјә көрә, әразидә доғуз вә ја даһа чох бәһаи јаша-јырса, орада Јерли Руһани Мәһфили сәчилир. Мәһфил илдә бир дәрфә сәчилир вә һәмин әразидәки бәһаи ичмәсына нә-зәрәт едир, өз јығынчағларыны чығыр.

Нәвбәти вә јухары пиллә әсе Милли Руһани Мәһфилинә мәнсубдур. Бу груму Јерли Руһани Мәһфилинин фәлјәјитини низамлајыр. Онун чыхардығы руһани гәрарларә бәјүкдән кичијәдәк бүтүн бәһаиләр, сәзүсә, табә олмалыдыр. Бәһаиларин ән али тәшкилаты Үмүмдунја Әдәләт Евидир. Бу тәшкилатын үзәлори Милли Руһани Мәһфилләри тәрәфиндән сәчилир. Әдәләт Еви Исраил дәвләтинин һајфа шәһәриндә, Сион дағынын әтәклориндә гәрар тутуб. Бәһаиларин дәмәјинә көрә, Әдәләт Евинин 9 нәфәр узву куја дунјанын ән гүсүрсүз мөхлуғларыдыр. О кәзәкөрүнмәз, "тә'лимат" көрә, бу 9 нәфәрин бүтүн ишлоринә көз јеттирир. Ајшоша данышыр ки, Әдәләт Евинин башында дуранлардан бири, һәлә көрнә јашларындан бәһаи мүһитиндә тәрбијә олунмуш азәрбајҗанлы Әли Нахчыванидир.

Дәрсгән сонракы гушунчәләр

Фәсилә чохдан гуртарды. Топланты-дә Канададан кәлиши бир ханым данышыр. Ишә бах ки, о да бәһаидир. Дикр бәһаиларса... һисс олунур ки, онларын әксәријәти јубкунку һәјатын мәнәви ағырлығында бәзикән, нә ләсәз музгәтәи тәсәлти таппаға чалышан адамлардыр. Чох тәәсүф...

Бу күн 400 нәфәр Азәрбајҗан вәтәндашы бәһаи тә'лиминә е'тигәд едир.

Бу рәгәмин сабағ 4 мин, о бири күн 40 мин нәфәрә чеврилмәјәчәјинә кимсә зәманәт вери билмәз.

Бу исә дини заминдә сәзилмәдән гүвәтләнән бәјүк сәсиал база дәмәк-дир.

Каш, охучу бу јазыја сырф нејтрап ракурсадан јанаша биләјиди. Демократик чәмијәтләрдә ким һансы дингә е'тигәд едир, бу, онун шәхәси ишидир. Амма...

P.S. Мәғләдәки адлар чә Әли Нахчыванинин адын-дан савајы.